Náučný chodník Karpatská včela

Kraj:	Bratislavský
Okres:	Bratislava IV
Geomorfologická jednotka:	Malé Karpaty
Geologická jednotka:	jadrové pohorie
Chránené územie:	Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty
Prístup:	bus MHD Bratislava, Klanec a pešo 350 m po žltej turistickej značke po ul. Cesta na Klanec k odbočke lesnej cesty
Východisko:	Bratislava, Lamač, Cesta na Klanec
Trasa:	Bratislava, Lamač: Cesta na Klanec – plošinami Klanca a Predného vrchu – včelnica Mestských lesov v Bratislave
Dĺžka, prevýšenie:	2,2 km, prevýšenie 45 m
Čas prechodu:	1 h
Počet zastávok:	5
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: včelárske, prírodovedné

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa vychádza zo žltej turistickej značky po cyklotrase a neskôr sa napojí a prechádza po červenej turistickej značke.

Rok otvorenia: 2016

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Mestské lesy v Bratislave, Cesta mládeže 4, 831 01 Bratislava, tel. 02 / 5478 9035

Poznámky: (1) Trasa náučného chodníka nie je v teréne vyznačená. (2) Druhá polovica trasy je súbežná so strednou tretinou Malokarpatského vlastivedného náučného chodníka, I. úseku Lamač – Kačín. (3) Viac o Mestských lesoch v Bratislave >> v texte Dendrologického náučného chodníka.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie. Námetom k nemu môže byť pracovný list Náučný chodník Karpatská včela.

V oblasti chodníka ponúkajú svoje environmenálnovýchovné aktivity pre škôlky a školy Mestské lesy v Bratislave.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Lamač. Rozlohou najmenšia mestská časť Bratislavy v jej severozápadnej časti v okrese Bratislava IV ležiaca na juhozápadných svahoch Pezinských Karpát nad Lamačskou bránou – tektonickou zníženinou oddeľujúcou ich od Devínskych Karpát. Jej súčasťou sú miestne časti Podháj a Rázsochy. Dnešná obec bola založená v 16. storočí chorvátskymi kolonistami a bola poľnohospodárskou a ovocinárskou zásobárňou pre bratislavské trhy. Od počiatku má i vinohradnícku tradíciu. Názov svedčí o historickej ťažbe kameňa. V roku 1946 sa stala súčasťou Bratislavy. Historickým centrom je Vrančovičova ulica, na ktorej stojí dominanta – funkcionalistický rímskokatolícky farský kostol svätej Margity, postavený v rokoch 1947 – 1951 na mieste staršieho menšieho kostola zo 16. storočia podľa návrhu architekta Milana Michala Harminca s mozaikovým obrazom sv. Margity Uhorskej od akademického maliara Ernesta Zmetáka na priečelí. K ďalším pozoruhodnostiam patria napr. v areáli kostola stojaci pomník padlým v prvej a druhej svetovej vojne od Alojza Rigeleho (1928), viaceré pomníky rakúsko-pruskej vojny, baroková morová kaplnka svätej Rozálie (1682), Míľnik Sovietskej armády – pamätník oslobodenia Bratislavy (1960 akad. sochár L. Snopek).

Bitka pri Lamači 22. júla 1866. Posledná bitka v prusko-rakúskej vojne, ktorá začala v júni 1866 na pruských hraniciach v severných Čechách, pokračovala najväčšou bitkou pri Hradci Královém a vyvrcholila pri Lamači. Rakúske jednotky mali na ochranu prístupových ciest od severozápadu pred Bratislavou vytvorený obranný val od Devínskej Kobyly po Hrubú pleš. Útok Prusov s cieľom dobyť Bratislavu, ako významné strategické miesto pred Viedňou, začal ráno silnou delostreleckou paľbou na Dúbravku a Lamač a pokračoval ich obchvatom lesmi cez Železnú studničku smerom na Kamzík. Rozhodujúci boj sa strhol pri hostinci Slamená búda na Kolibe, ktorý však napoludnie zastavili biele zástavy a zvony už predpoludním oznámeného predbežného prímeria uzavretého v Mikulove. Viaceré pomníky súvisiace s touto bitkou sú v oblasti Lamača, Dúbravky a Kamzíka. **Pamätník bitky pri Lamači pod Klancom** stojí východne od Lamača v lese na juhovýchodnom okraji vrcholovej plošiny Klanca v Malých Karpatoch nad strmým svahom doliny Vydrice v oblasti Železnej studničky na počesť padlých v oblasti Lamača zrejme na mieste ich pochovania. Má tvar náhrobného kameňa vymurovaného z hrubo opracovaných žulových blokov s doskou s nápisom „Pamätník. Na počesť padlých 22. júla 1866. Bitka pri LAMAČI. Konečná fáza Prusko – Rakúskej vojny. Obnovené OBNV –

Lamač 1970. SVVL 2010“. Bol obnovený v roku 1970 a v roku 2010, kedy Spolok vyslúžilých vojakov v Lamači vybudoval na jeho ochranu plot z kovovej tyčoviny. Stojí v hustom lesnom poraste asi 500 m východným smerom od rázcestia trasy náučného chodníka Karpatská včela a červenej turistickej značky (medzi 1. a 2. panelom chodníka). **Pomník padlým vojakom v bitke pri Lamači na cintoríne** tvorí hromadný hrob v rohu blízko vchodu miestneho cintorína v Lamači väčšiny z asi 600 padlých rakúskych vojakov, ohradený ozdobným kovaným plotom. Na hranolovom poschodovom kamennom podstavci stojí čierno-zlatý liatinový stĺp v tvare gotickej fiály. Na podstavci je kovová tabuľa s nemeckým nápisom: „Rakúskym vojakom padlým 22. júla 1866 v bitke pri Blumenau (Lamači) od obyvateľov Prešporka.“.

Míľnik Sovietskej armády na Lamačskej ceste. Pamätník oslobodenia Bratislavy v ostrovčeku zelene pri západnom konci Lamačskej cesty, jeden z viacerých podobných, postavených pri rôznych hlavných komunikačných líniách na území Bratislavy v apríli 1960. Trojboké žulové pylóny majú jednu zvislú hranu v tvare šípky, orientovanú v smere postupu Sovietskej armády pri oslobodzovaní Bratislavy a následne ďalších území Československa a Rakúska. Autormi sú sochár Ladislav Snopek a architekt Ladislav Beisetzer. Kamenné míľniky v Rači (Račianska 188), Novom Meste (Cesta na Senec – Stará Vajnorská), Ružinove (Ivanská cesta), Podunajských Biskupiciach (Komárovská ul.), Petržalke (Viedenská cesta × Rusovská cesta) a Lamači (Lamačská cesta) sa navzájom líšia len textami podľa miestnych okolností postupu vojsk. Pamätník v Lamači je venovaný gardovej pechote Sovietskej armády, ktorá po oslobodení Bratislavy postupovala 5. apríla 1945 týmto miestom v udanom smere, aby oslobodila ďalšie územia.

Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty. Chránené územie vyhlásené v roku 1976 v troch izolovaných areáloch na väčšine územia jadrového pohoria Malé Karpaty medzi Devínom a Novým Mestom nad Váhom na juhozápadnom Slovensku. Horské územie – väčšinou náhle sa dvíhajúce z oboch susediacich nížin – s nadmorskými výškami kulminujúcimi vrchom Záruby (768 m) nad Smolenicami budujú najmä žuly, vápence, kremence, fylity a amfibolity. Nachádza sa tu osem krasových oblastí s približne 300 jaskyňami, z ktorých je jediná sprístupnená so sprievodcom (Driny) a dve neveľké (Deravá skala a Veľká pec) sú verejnosti voľne prístupné. Podstatnú časť pokrývajú listnaté lesy s bukom, dubom či hrabom, na skeletnatých podložiach tiež jaseňom, javorom horským a lipou. Miestami sa vyskytuje nepôvodný gaštan jedlý, borovica čierna, teplo- a suchomilné travinno-bylinné porasty, skalné a sutinové spoločenstvá, vzácne i rašeliniská a slatiny. Najvyššie časti najmä na obalových a príkrovových štruktúrach ako aj krasové areály sú turisticky veľmi atraktívne a frekventované. V rámci oblasti leží takmer dvadsať rôzne veľkých území európskeho významu (najrozsiahlejšie sú: Devínske Karpaty, Homoľské Karpaty, Kuchynská hornatina a Biele hory) a dva veľké areály z nej zaberá chránené vtáčie územie Malé Karpaty (obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Názvy informačných panelov

1. Včely v prírode
2. História včelárstva
3. Čo sa deje v úli?
4. Včelstvo je spoločenský hmyz
5. Včelie produkty

NAUČNÝ CHODNÍK – KARPATSKÁ VČELA
PANEL Č. 1.
VČELY V PRÍRODE

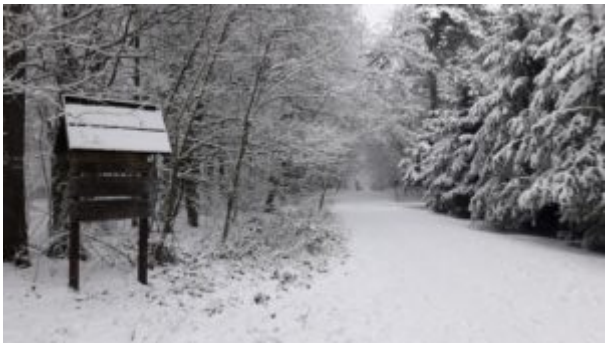

POZOR
VČELY

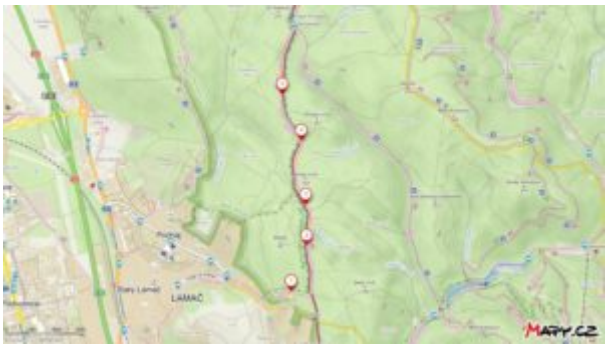

KAČÍN

LAMAČ
Mapy.cz